

Lekplatsplan

Målsättning och utvecklingsplan
för lekplatser på allmän platsmark
i Eslövs kommun

MILJÖ OCH
SAMHÄLLSBYGGNAD

ESLÖVS
KOMMUN

Producerad av: Eslövs kommun

Antagen: Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, 2021-05-26

Remissinstanser: Eslöv kommuns nämnder, kommunstyrelsen och funktionshinderrådet

Projektansvarig: Matilda Aspersand, projektledare, Miljö och samhällsbyggnad

Anna Jerleke, landskapsarkitekt, Miljö och samhällsbyggnad

Referensgrupp: Christel Wohlin, avdelningschef, Miljö och samhällsbyggnad

Magnus Hall, enhetschef, Miljö och samhällsbyggnad

Mattias Andersson, entreprenadledare, Miljö och samhällsbyggnad

Karin Jonsson, landskapsarkitekt, Miljö och samhällsbyggnad

Medverkande vid framtagande: Maria Archila Bustos, Gis-ingenjör, Miljö och samhällsbyggnad

Susanne Hultman, Gis-samordnare, Miljö och samhällsbyggnad

Omslagsbild: Trollsjön lekplats i Eslöv

Foto: Eslövs kommun om inget annat anges

Innehållsförteckning

Begreppsförklaring	4
Inledning	5
Vision	5
Planeringsförutsättningar	6
Lagar och föreskrifter.....	6
Nationellt.....	6
Kommunalt.....	6
Lekens värde.....	6
Mötesplats för alla.....	7
Fysisk aktivitet.....	7
Placering.....	8
Tillgänglighet.....	9
Drift.....	9
Delaktighet.....	9
Framtida lek.....	10
Kunskapsinsamling	11
Besök på förskolor.....	11
Promenadintervjuer med femteklassare.....	11
Enkät.....	11
Mål för Eslöv kommuns lekplatser	12
Utvecklingsplan	12
Resultat av inventering.....	12
Kategorisering av lekplatser.....	13
Närlekplats.....	13
Områdeslekplats.....	13
Utflyktslekplats.....	13
Prioritering av befintliga och nya lekplatser.....	14
Snarast, görs om mellan 2021-2030.....	14
Senare, görs om mellan 2031-2040.....	15
Mindre behov, görs om efter 2040.....	16
Uppföljning.....	17
Sammanfattande och avslutande ord	17
Referenser	18

Bilageförteckning

Bilaga 1: Kartmaterial

Bilaga 2: Samtal med barn och enkät

Bilaga 3: Analys av Eslöv kommuns lekplatser

Begreppsförklaring

Följande definieras några av begreppen som används i lekplatsplanen.

Barn – I enlighet med barnkonventionen innebär barn alla upp till 18 år. Barn är olika individer och inte en enhetlig grupp.

Lekplats – En plats med lekutrustning anlagd för barns lek i utemiljön.

Lekmiljö – En miljö där barn leker. Det kan vara lekplatser, park- eller naturområden, skolgårdar, torg eller andra hårdgjorda miljöer.

Lekbar vegetation – Växtlighet som lockar till lek som klätterträd, lekbuskage eller gångar i högt gräs.

Löst material – Lekelement som inte är fasta i miljön och därmed ger möjlighet för barn att skapa. Det kan vara klossar, pinnar, stenar, sand, bär och kottar.

Oprogrammerade ytor och redskap – Ytor och redskap som inte har en förutbestämd användning och därmed ger möjlighet till en mer fantasifull lek. Ett exempel är en stor sten som i leken får vara en båt för att sedan bli en häst och därefter en borg.

Landskapsvärde – Aspekter av landskapet som är avgörande för hur värdefull en lekplats är. Det handlar om rumsligheter, topografi, vegetation, ekosystemtjänster och stimulans av sinnen.

Inledning

Uppväxtmiljön och möjligheten till lek är en viktig del i barns utveckling och lekplatser är därmed ett samhällsintresse. Närmare en fjärdedel av invånarna i Eslövs kommun är under 18 år och för dessa behövs utemiljöer som ger lekglädje. Lekplatser bör finnas nära barnen i kommunen för att stimulera dem till lek, rörelse och utevistelse i vardagen. Idag finns det 33 kommunala lekplatser av olika kvalitet, men enligt planen behöver de bli 38 lekplatser av god kvalitet. Med lekplatsplanen ges en överblick över information relaterat till barn och lekplatser, läget i kommunen idag och hur arbetet med lekplatser ska fortgå i en strategisk riktning. Förhoppningen är att lekplatsplanen

långsiktigt ska vägleda i det fortsatta arbetet med lekplatser på avdelningen för Gata, trafik och park och kontinuerligt kunna användas som ett underlag till budget. Planen berör de lekplatser som finns på allmän platsmark och lekplatser på kvartersmark som vid bostadshus och skolgårdar ingår inte. Lekplatsplanen inleds med planeringsförutsättningar om regler, forskning och erfarenheter. Därefter presenteras den kunskapsinsamling som har gjorts med anledning av planens framtagande vilket sedan följs av sex mål för lekplatserna och en utvecklingsplan över befintliga och nya lekplatser. Avslutningsvis dras riktlinjer för hur lekplatsplanen bör följas upp.

Figur 1. Rälsvägen lekplats i Löberöd är en av de kommunala lekplatserna med god kvalitet.

Vision

"Eslöv kommuns lekplatser ska aktivera och locka barn i alla åldrar till utevistelse. I alla tätorter ska barnen ha en bra och omhändertagen lekplats nära sig och inslag på lekplatserna ska vara anpassade till personer med olika förmågor. Visionen är att lekplatserna både ska vara platser för lek, avkoppling och möten. I kommunen som helhet ska lekplatserna ha ett varierande innehåll och utformas utifrån medborgardialog och aktuell forskning. Visionen är att arbeta med lekplatserna utifrån ett strategiskt tänk där både barns behov och driftaspekter beaktas."

Planeringsförutsättningar

I följande del ges en bakgrund till vad som bedöms vara en bra lekplats utifrån den forskning och erfarenhet som finns idag. Rubriker som behandlas är lagar och föreskrifter, lekens värde, mötesplats för alla, fysisk aktivitet, placering, tillgänglighet, drift, delaktighet och framtida lekplatser.

Lagar och föreskrifter

Nationellt

I arbetet med lekplatser är det viktigt att ha med ett perspektiv om jämlikhet och barns rättigheter. Från 2020 finns barnrättslagen som har införlivat barnkonventionen i svensk lag. Flera artiklar i barnkonventionen aktualiseras i arbetet med lekplatser, däribland artikel 31 som berör barns rätt till lek utifrån barnets ålder. Andra artiklar behandlar barns lika värde, att i beslut som rör barnet så ska barnets bästa vara styrande, att staten måste göra sitt yttersta för att uppfylla barns rättigheter, att barn ska få uttrycka sig fritt i frågor som de berörs av och att alla barn har rätt till ett fullvärdigt liv oavsett funktionsnedsättning.

Europeiska standarder SS-EN 1176 och SS-EN 1177, plan- och bygglagen SFS 2010:900 som förtydligas i föreskrifter från Boverket samt produktsäkerhetslagen SFS 2004:451, reglerar sammantaget tillgång på ytor för lek, tillgänglighet och skydd mot olyckor. Det är alltid markägaren som är ansvarig för att plan- och bygglagen efterföljs, vilket innebär att kommunen är ansvarig för säkerheten på lekplatser och utrustning lokaliserade på allmän plats. För att en god säkerhetsstandard ska kunna hållas besiktigas lekplatser årligen. Utöver det görs tillsyn på lekplatserna veckovis.

Kommunalt

I Eslöv kommuns översiktsplan, antagen i kommunfullmäktige 28 maj 2018, framhålls följande som anknyter till barn och lekplatsplanen:

- I utvecklingsstrategin för grönstruktur påvisas vikten av ”tillgång och möjlighet till fri lek, lekplatser, sittplatser, cykel- och gångstråk, spontanidrott, vattenupplevelser, plats för evenemang och vardagspromenader” (s. 78).
- Det konstateras att det för barn ”behövs en helhetssyn för hur vi uppmuntrar till rörelse och spontan aktivitet i den fysiska planeringen” (s. 78).
- Särskilt betonas vikten av regelbunden aktivitet för barns hälsa idag och senare i livet. En övergripande strategi berör barns rörelsefrihet, trygghet och tillgänglighet.
- Avståndet 300 meter till grönområden framhålls flera gånger.
- Det poängteras att barn har rätt till inflytande och utveckling.

Lekens värde

Lekplatser är miljöer som ska främja den viktiga leken. Lek handlar om att utforska och vara kreativ utan att det är resultatnriktat. Att leka är roligt och bidrar till sociala färdigheter, bättre självkänsla och självkänedom (Åkerblom et al. 2016). Lek ska vara spontan och ge belöning. För barn finns det mycket kunskap att hämta i leken, det går att lära sig om kroppen, samarbeten och omgivningen. Det finns inte alltid det utrymme som behövs för att få fram barns kreativitet och nyfikenhet, men utomhus är förutsättningarna bättre än inomhus. Lek som sker utomhus är mer öppen och mångsidig, där kan barn mötas trots skillnad i förmåga, ålder och intresse (Mårtensson 2012).

När en lekplats ska planeras är det lekvärdet som bör prioriteras. Lekvärdet är lika viktigt som vuxnas tankar om säkerhet, kontroll och bortstädande av stök. Många av de lekredskap som vi idag hittar på lekplatser har en förhållandevis förutbestämd användning och därmed minskar lekvärdet. Det har framkommit att barn sällan stannar en längre tid vid dessa lekredskap då de känner sig uttråkade och vill föra leken vidare (Ottosson et al. 2019). Med detta i åtanke bör lekplatserna utformas för att stimulera sinnen, skapa möjlighet till olika slags lek

och ge utrymme för kreativitet. Sådana lekvärden kan exempelvis uppnås genom att säkra tillgången till lekbar vegetation och löst material.

Säkerhetstänk på lekplatser ska balanseras mot att ge barn utmaning. Barn ska inte vara överbeskyddade, men verklig fara ska inte heller få finnas. Genom att barn får ta måttliga risker kan de utmanas utan faktisk fara. De yngre barnen utmanas tillräckligt av att balansera i en hinderbana, medan de äldre barnen klättrar högre upp i trädet. Lika viktigt som att barn inte ska komma till skada är det att tänka på att barn får möjlighet till att utforska sina begränsningar och förstå sina förmågor. Ett högt lekvärde uppfylls på en trygg och säker lekplats där barn också kan få utmanas.

Mötesplats för alla

Lekplatser är inte bara platser för barns lek utan också en plats för umgänge där flera generationer kan mötas. För att en lekplats ska bli en väl fungerande mötesplats ska det kännas tryggt att vistas där. För att fler ska känna sig välkomna behöver utformningen vara inkluderande med tillgång till vegetation och oprogrammerade ytor och redskap (Jansson & Andersson 2018). Belysning och översikt över lekplatsen bidrar också till inkluderande lekplatser. Samtidigt ska det gå att vara i fred utan att känna sig trängd och därmed behövs olika rumsligheter med smitvägar. Tillgång på sittmöbler och andra inslag som grillar och odlingslådor är också positivt då det lockar till umgänge.

Utformningen av lekplatser bör ta hänsyn till genusaspekter då undersökningar har visat att från åtta års ålder blir lekplatserna till 80 procent pojkbarnas (Ottosson et al. 2019). I utformningen är det bra med inslag av vegetation och grönska som är könsneutralt kodat och i sådana miljöer leker barn oavsett kön och ålder med varandra i större utsträckning än på traditionella lekredskap (Boverket 2015). Samtidigt är det inte önskvärt att helt undvika könskodade inslag då det brukar leda till att kvinnliga och andra erfarenheter försvinner

Figur 2. Det som vuxna kan uppfatta som en stökig miljö kan för barn vara en stimulerande plats med högt lekvärde. Här är ett exempel från Norr lekplats i Eslöv.

och det manliga får vara kvar då det anses neutralt och normativt (Larsson & Jalakas 2008). Lekplatser ska ge utrymme för olika typer av lek miljöer och inte domineras av bollplaner (Jansson & Andersson 2018) detta för att tillgången till yta ska bli mer jämställd. Istället är alternativ oprogrammerade ytor, multifunktionella planer eller flera små planer.

Fysisk aktivitet

På lekplatser kan barn få möjlighet att röra sig, vilket verkar stärkande för folkhälsan. Fysisk aktivitet är en friskfaktor för barn och många av barndomens hälsovanor följer oss genom livet. Det finns många positiva hälsoeffekter av att röra sig, några exempel är ökad koncentrationsförmåga, stärkt immunförsvar och bättre nattsömn. Lågt psykiskt välbefinnande och merparten av folksjukdomar kan kopplas till fysisk inaktivitet. I Folkhälsomyndighetens (2018) rapport *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18* går det att läsa att det är en liten andel barn som når Världshälsoorganisationens (WHO) rekommendation. Den rekommendation som finns från WHO (2010) är att barn mellan 5 och 17 år ska vara måttligt fysiskt aktiva minst 60 minuter dagligen. Folkhälsomyndighetens (2018) rapport bygger på en internationell enkätundersökning som besvarats av barn i åldrarna 11, 13 och 15 år. Högst fysisk aktivitet har killar på 11 år, hos dem är det 23 procent som dagligen är fysiskt aktiva under minst

en timme. Lägst fysisk aktivitet har tjejer på 15 år där det bara är 9 procent som uppfyller WHO's rekommendation.

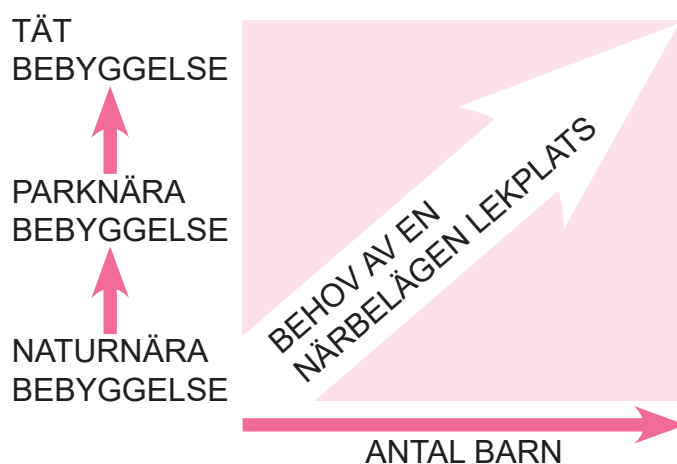
Det finns flera principer att utgå från när lekplatser ska planeras för att gynna hälsa och fysisk aktivitet. Exempelvis är det bra om lekplatsen kan locka till rörelse under hela året trots årstidsväxlingar, att det finns kuperad terräng som gör att barn rör sig mer och att det finns en tillräckligt stor yta för att barn ska kunna komma upp i en hög hastighet. En annan designprincip som är viktig för en god hälsa är att lekytor där barn vistas mest bör delvis vara skuggade av grönska för att skydda mot solens ultraviolettera strålar. Andra faktorer att ha i åtanke är placering, ljudnivåer, luftkvalité och att undvika skadliga kemikalier som barn är extra utsatta för.

Studier som har visat att tiden som ung är den tid då nivåerna av fysisk aktivitet minskar som mest (Van Hecke et al. 2018) bör ses som en anledning till att göra lekmiljöer som också lockar de äldre barnen. Äldre barn uppskattar ofta sådana kvalitéer som också andra grupper vill ha, men för att unga ska känna sig inkluderade kan signalement för att visa att de är välkomna och dialog med dem vara viktiga verktyg (Aspersand 2019). På flera andra platser i Sverige har dialog med unga tjejer lett till inslag av dans och musik i utomhusmiljön. Kopplat till föreningsidrott går det att se att andra grupper som tenderar att röra sig mindre är personer med funktionsnedsättning, barn till ensamstående och flickor med invandrarbakgrund (Regeringen 2017) och även mot dessa bör särskilda insatser riktas.

Placering

Lekplatser bör placeras så att barn kan ta sig dit i vardagen på ett självständigt sätt. Flera faktorer har gjort att barn idag inte är lika fria att röra sig utomhus på egen hand som för några generationer sedan. Sådant som har haft en negativ inverkan på barns rörelsefrihet är en ökad rädsla för att barn ska komma till skada, fullspäckade scheman för både barn och vuxna och ökande trafik i städer som förtätas. För att motverka denna trend som verkar begränsande för barn och gör dem

mer stillasittande är det viktigt att lekplatser är strategiskt placerade i den bebyggda miljön. I undersökningar har det framkommit att avståndet till en lekplats är det mest avgörande för vilken lekplats barn och vuxna väljer att gå till och med en bostadsnära placering är det vanligare att barn får möjlighet att aktivt ta sig till lekplatsen (Bodelius & Kylin 2014). I Boverkets (2007) riktlinje för bostadsnära natur framhålls att ett gränsvärde på 300 meters gångavstånd krävs för att platsen ska kunna ge möjlighet till avkoppling och lek i vardagen. Utifrån detta är målbilden att barn i Eslöv kommuns tätorter inte ska behöva gå mer än 300 meter till sin närmsta kommunala lekplats. Avståndet på 300 meter kan överstigas i vissa fall då andra grönområden som kan locka till lek finns i närheten och trafik inte begränsar barns framkomlighet. Detta är i enlighet med vad Bodelius och Kylin (2014) framhåller i *Movium Fakta nr 5*, där de rekommenderar en lokalisering av lekplatser utifrån hur bostadsområdet ser ut när det kommer till hur trafikerat och naturnära området är.

Figur 3. Grafen visar hur behovet av en nära lekplats varierar utifrån antal barn och typ av bebyggelse. Illustration bearbetad efter Bodelius och Kylin (2014).

Figur 4. Vid Trollsjön lekplats finns en stor sandlåda placerad i skugga. Sandbordet gör att fler kan leka här.

Tillgänglighet

Till lekplatser kommer personer med olika förmågor och genom att lekplatserna är tillgängliga kan de användas av fler. I enlighet med Plan- och Bygglagen (SFS 2010:900) ska lekplatser byggas så att de går att använda av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, vilket gäller både barn och vuxna. Det är inte bara barnen som lekplatsen behöver vara tillgänglig för utan också för en medföljande vuxen som vill kunna assistera eller delta i sitt barns lekplatsbesök. Olika individer har olika behov och därmed finns det en mängd val som kan göras för att lekplatser ska bli mer tillgängliga. Det kan vara tydliga rumsligheter, reträttplatser för återhämtning, sandbord, markbeläggning i olika material, logiska gångvägar, jämnt markunderlag, olika slags gungor, tydligt markerad utrustning och inkluderande parkmöbler. Ett gott exempel på en lekplats där flera behov har tagits i beaktande finns i Eslöv vid Trollsjön lekplats, vilket kan inspirera till fler liknande inslag på andra lekplatser.

Drift

Eslöv kommuns lekplatser bör skötas för att skapa attraktiva och användbara miljöer för barn där inte enbart vuxnas syn på vad som är en välskött plats får dominera. Lek ska inte städas bort i onödan, samtidigt som lekplatserna ska vara säkra och tilltalande miljöer. Det är också viktigt att

utgå från vad som intresserar barn och att genom skötselinsatser få fram mer utav nyfikenhet, fantasi och utmaning i leken. För att få möjlighet till att skapa egna platser är tillgången på lekbar vegetation och löst material angelägen. Det är även bra att utgå från barns storlek och ögonhöjd. För att kunna göra anpassningar till barnen är det också viktigt att inte lägga resurser på fel saker. Genom att undvika onödiga ytor och göra materialval som kräver mindre skötsel underlättas driften. Val av material är också viktigt för att göra lekplatserna till hållbara miljöer. Med fördel ska material som ingår i ett hållbart kretslopp och inte innehåller gifter användas framför mindre hållbara material.

Delaktighet

Barn är experter på sina miljöer och bör få vara med i en dialog när beslut ska tas i frågor som berör dem. Det är barnets rättighet att bli involverad. Även om vuxna minns sin egen barndom så har mycket förändrats sedan dess och även om vuxna kan sätta sig in i hur barn har det idag är det inte samma sak som att få med sig barnets perspektiv genom en dialog. En medborgardialog kan ske på olika nivåer, från att medborgarna informeras till att de får vara med hela vägen till att fatta beslut. När en mindre förändring på en lekplats ska ske räcker det att informera berörda barn och vuxna. Vid större förändringar är det istället bra om barn får vara med och påverka mer. Då ska barn och personal på närliggande förskolor och skolor bli tillfrågade om att utgöra en referensgrupp. Det går också att föra en medborgardialog kring förvaltning på lekplatser, även här kan barnen ha kunskaper som vuxna annars missar.

Dialogarbetet är inte lätt alla gånger och det är viktigt att ha en tydlig idé med vad dialogen ska ge för resultat innan den påbörjas. Då en dialog ska föras ska det ske i enlighet med kommunens policy och rutin för medborgardialoger. Att använda sig av likabehandlingsprinciper är viktigt i dialogen med barn – oavsett kön, ålder, bakgrund eller funktionsnedsättning ska möjligheten till att få höras vara lika stor. De förutbestämda ramarna ska vara tydliga från dialogens start, både för de som håller

i dialogen och för de medborgare som deltar. För att undvika en önskelista som är svår att förhålla sig till kan lämpliga frågor att ställa vara sådana som ger svar på vad barnen vill göra, vad de gör och vad de inte kan göra. En annan bra metod i dialog är gåturer där barnen får uttrycka sig, genom diskussion eller lek, kring hur de uppfattar miljön. Efter att en dialog genomförts ska återkoppling göras till de inblandade för att tydliggöra resultatet av den tid och det intresse som deltagarna har bidragit med. Det ska vara klart vilka åsikter som kan användas och vilka som är svåra att realisera, detta för att dialogen ska bli ärlig och tydlig.

Framtida lekplatser

Det är troligt att naturinslag på lekplatser kommer få en ännu viktigare roll än vad de redan har idag. I en naturlig lekmiljö går det att observera och undersöka kretslopp och årstidsväxlingar, vilket kan skapa känslomässiga band som sedan leder till ett miljöengagemang (Boverket 2015). För en hållbar samhällsutveckling behövs också mångfunktionella grönområden i den bebyggda miljön och bland samhällsplanerare är begreppet ekosystemtjänster ett sätt att synliggöra de många funktioner som borde ingå i det som byggs idag. Ekosystemtjänster är sådana tjänster människan får från ekosystemen och vid en lekplats kan de tillhandahållas genom äng, död ved, öppen dagvattenhantering, växter som lockar insekter och fågelholkar. Begreppet lekotop har börjat användas för att beskriva en sådan miljö där höga lekvärden kombineras med natur (Boverket 2019).

En framtida utveckling av lekplatser kan också vara mer integrerad digital teknik med ljus och ljud. Genom att använda det intresse som många barn har för digitala medier i lekplatser kan de ge ännu mer lekgädje. Digifys är ett forskningsprojekt där man testat och undersökt denna möjlighet (Pysander 2018). Projektet har utgått från den forskning som finns kring lekvärde i miljöer med naturinslag och därefter har tillägg gjorts i form av digital teknik som bjuder in och skapar engagemang, ger möjlighet till att påverka innehåll och att få återkoppling i leken. I deras studier har

Figur 5. Det är bra när barn får möjlighet att skapa i lekmiljön. Vid Hemmansvägen lekplats finns en handritad bollplan som får vara kvar tills att regnet suddar ut den.

kombinationen av natur och digitalteknik stimulerat barnen till fysisk rörelse, samspel och egna lekar som några exempel.

Kunskapsinsamling

Som en del i att ta fram lekplatsplanen har en kunskapsinsamling gjorts i form av besök på förskolor, promenadintervju med femteklassare och en enkät på kommunens hemsida. I följande avsnitt beskrivs de viktigaste lärdomarna som kunskapsinsamlingen har gett. En mer detaljerad beskrivning finns i bilaga 2.

Besök på förskolor

Sammanlagt har 85 barn på fem förskolor i kommunen deltagit och fått berätta om var och vad de vill leka. De flesta barn var fem år och några var tre och fyra år. Sammanfattande slutsatser är att:

- Den bredd som fanns i barnens teckningar och den spridda röstningen kan ses som ett argument för att lekplatserna bör vara varierade till innehåll och utformning med plats för olika slags lek.
- Lekplatserna bör vara utformade för att ge möjlighet till fantasilekar som inte styrs av föreställande lekutrustning. Alla barnens specifika önskningar går inte att uppfylla, men genom utformning som ger möjlighet till fantasifull lek går det att leka både Star wars och drake.
- Lekplatserna får gärna vara färggranna inspirerade av barnens teckningar.
- Möjlighet till lek med vatten var återkommande och är ett inslag som saknas på de kommunala lekplatserna idag.
- I omröstningen var lekplatsen med mycket utrustning, bygglekplatsen och vattenlekplatsen populärast.
- Omgivande parkmiljö med inslag av träd och andra växter är minst lika viktig som lekutrustning visar observationer från lekplatsbesöket.

Promenadintervjuer med femteklassare

Ett parallellt pågående arbete som undersöker lekmiljöer utifrån barns perspektiv och biologisk mångfald har kunnat bidra till kunskapsinsamlingen för lekplatsplanen. Sammanlagt har tio elever i årskurs fem på Stehagskolan deltagit i promenadintervjuerna. Sammanfattande slutsatser är att:

- Den mångfald av platser som barnen visade kan ses som ett argument för att skapa variation bland de kommunala lekplatserna.
- Utformning med inslag av grönska och rumsligheter hade förbättrat möjligheterna till vara i fred och att kunna ägna sig åt konstruktions- och fantasilek.
- Det är viktigt att det finns utrymme för det sociala på lekplatser om också äldre barn ska använda dem.

Enkät

Sammanlagt svarade 459 personer på enkäten och bidrog med ett kunskapsunderlag om hur lekplatserna används idag och vad som anses viktigt. Sammanfattande slutsatser är att:

- Lekplatserna är viktiga för lek i vardagen.
- Det finns ett måttligt behov av nya lekplatser så att fler får en lekplats nära sig.
- Barriärer mellan bostad och lekplats skulle behöva bli färre, åtgärder kan var fler lekplatser och andra trafiklösningar.
- Lekplatserna får generellt ett dåligt betyg och större satsningar efterfrågas.
- Generellt önskas bättre lekutrustning, parkmöbler och skötsel.
- Många konkreta förslag på förbättringar angavs och de kommer tas med tills då lekplatserna i turordning ska göras om.

Mål för Eslöv kommuns lekplatser

För kommunens lekplatser har sex målsättningar tagits fram som bygger på planeringsförutsättningarna och kunskapsinsamlingen. På lång sikt ska alla mål vara uppfyllda på samtliga kommunala lekplatser. Lekplatserna på allmän platsmark ska:

1. vara attraktiva platser för lek, möten och avkoppling
2. finnas nära i vardagen med ett riktvärde på 300 meter till närmsta lekplats
3. främja barns hälsa och utveckling
4. vara tillgängliga
5. ha ett flertal landskapsvärden
6. utformas genom att beakta barns rättigheter

Utvecklingsplan

I följande avsnitt beskrivs det hur upprustningen av kommunens lekplatser bör prioriteras. Först presenteras en helhetsbedömning av inventeringen, därefter förklaras de kategorier som lekplatserna delats in i och sedan listas lekplatserna utifrån prioritering. Slutligen anges det hur planen bör följas upp.

Resultat av inventeringen

Efter att ha gjort en inventering av lekplatserna i kommunen framkommer både delar som är bra och andra delar som är bristfälliga. Positivt är att många av kommunens lekplatser ligger strategiskt placerade i parkmiljöer där det finns lekbar vegetation och möjlighet till rörelse på oprogrammerade ytor. Inventeringen visar att följande punkter kan förbättras:

- Skyltar med information om nummer för felanmälan, nödnummer och adress bör vara tillgänglighetsanpassade både i sin placering och utformning.
- Gummi-asfalt och konstgräs används i en liten utsträckning, vilket är bra ur miljöperspektiv, men kan inte motiveras då det sker på bekostnad av tillgängligheten.

- Parkmöblerna behöver ses över då många är eftersatta i underhåll, vilket är något som kan ge ett dåligt intryck av lekplatsen som helhet.
- Tillgång till platser där det går att söka skydd från ett plötsligt regn eller en kylig vind saknas.
- Det finns inget tillfört löst material utöver sand, pinnar och annat material från träd och buskar.
- Lekplatserna är sällan platsbyggda eller byggda i återvunnet material.
- Fler ekosystemtjänster borde tillföras på alla lekplatser som en del i att bygga ett hållbart samhälle.

Figur 6. Badhusparken lekplats ligger strategiskt i en parkmiljö med oprogrammerade ytor och mycket annat som bidrar till en bra lekmiljö.

Kategorisering av lekplatser

I analysen av Eslöv kommuns lekplatser har de utifrån målgrupp, läge och storlek kategoriserats som närlekplats, områdeslekplats och utflyktslekplats. Kategorierna ska vara vägledande i budget för vad en upprustning ska få kosta och hur stor dialog som ska göras. I bilaga 1 går det att se hur lekplatserna kategoriseras idag och hur de bör kategoriseras efter upprustning.

Närlekplats

Närlekplatser ska vara lokaliserade så att de finns nära i vardagen där flera barn bor. En närlekplats karaktäriseras av att upp till tio barn kan vistas samtidigt i miljön utan att onödiga konkurrenssituationer uppkommer. Det är framförallt de närboende barnen upp till 12 år som är målgrupp för miljön. Denna typ av lekplats är den mest förekommande lekplatsen på allmän platsmark i Eslövs kommun. En upprustning av en närlekplats ska motsvara 35 prisbasbelopp. Det kan täcka kostnader för en sandlåda, en gungställning, en klätterställning, någon parkmöbel och växtmaterial.

Områdeslekplats

Storlek på tätorten och antal barn har avgjort om det finns behov av en områdeslekplats. I tätorter med över tusen invånare ska det finnas en områdeslekplats. I Eslöv ska det finnas en områdeslekplats där minst 75 barn upp till 12 år bor inom 300 meters promenad från lekplatsen. På en områdeslekplats är målgruppen barn i alla åldrar och här kan fler än tio barn vistas utan risk för konflikter. För att detta ska vara möjligt behöver miljön erbjuda en variation av aktiviteter och det uppnås ofta utav att de är lokaliserade i anslutning till andra aktivitetsytor och grönområden. En upprustning av en områdeslekplats ska motsvara 70 prisbasbelopp. Det kan täcka kostnader för åtta lekredskap, några parkmöbler och växtmaterial.

Utflyktslekplats

En utflyktslekplats är en lekplats för barn i alla åldrar där fler än tjugo barn kan vistas samtidigt utan risk för konflikter. Lekplatsen ska kunna

Figur 7. Trollsjön lekplats är idag den enda utflyktslekplatsen på allmän platsmark.

fungera som ett återkommande utflyktsmål för barnfamiljer, förskole- och skolgrupper. Det ska vara lätt att ta sig till lekplatsen oavsett hur man färdas. En utflyktslekplats har med fördel ett tydligt tema och information om lekplatsen ska lyftas i kommunens digitala kommunikation. Upprustningen av en utflyktslekplats ska motsvara 105 prisbasbelopp, vilket är i klass med Trollsjön lekplats.

Prioriteringar av befintliga och nya lekplatser

Lekplatserna som ingår i prioriteringen är lokaliserade i kommunens tätorter. Avgränsningen har gjorts utifrån kunskapen om att behovet av lekplatser ökar med antal barn. För tillfället finns det en kommunal lekplats som kan avvecklas medan det behövs byggas sex nya. På sikt går det att minska utbudet av lekutrustning på vissa lekplatser, sådana exempel skulle kunna vara Hällan, Örtofta och Stockamöllan. Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke att barnantal kan komma att skifta och att lekplatserna även är mötesplatser för vuxna. Det är också troligt att lekplatserna kan vara en tillgång för andra barn än de som syns i statistiken, exempelvis i närheten av målpunkter som förskola och skola,

barnbarn till boende och barn bosatta på flera adresser.

De lekplatser som finns idag har delats in i tre kategorier beroende på hur snart upprustning bör göras. Indelningen utgår från kartunderlag utifrån befolkningstäthet och närhet till lekplatser och grönytor, enkätundersökningen, analys av platsinventering och besiktningsprotokoll. I bilaga 1 finns det kartunderlag som förklarar prioriteringen och i bilaga 2 redovisas resultatet av enkätundersökningen. Analysen av de olika lekplatserna och de 30 frågorna finns i bilaga 3.

Snarast, görs om mellan 2025-2030

Lekplats	Ort	Önskvärd kategorisering <i>* kan påverkas av planerade exploateringsområden</i>
Ölycke lekplats, 2024	Löberöd	Områdeslekplats (förändrad kategorisering)
Gårdstånga lekplats, 2026	Gårdstånga	Närlekplats
Harlösa Backe lekplats, 2026	Harlösa	Närlekplats
Kungshult lekplats, 2027	Kungshult	Närlekplats
Solkullen lekplats, 2027	Eslöv	Närlekplats
Roslöv lekplats	Flyinge	Närlekplats* (ny)

Senare, görs om mellan 2031-2040

Lekplats	Ort	Önskvärd kategorisering <i>* kan påverkas av planerade exploateringsområden</i>
Äselunden lekplats	Eslöv	Närlekplats
Norr lekplats	Eslöv	Närlekplats
Fridasro lekplats	Eslöv	Områdeslekplats
Öster lekplats	Eslöv	Närlekplats
Berga lekplats	Eslöv	Utflyktslekplats* (ny)
Långåkra lekplats	Eslöv	Områdeslekplats* (ny)
Harlösa Park lekplats	Harlösa	Närlekplats
Idrottsplatsen lekplats	Löberöd	Närlekplats
Ringparken lekplats	Marieholm	Närlekplats
Puggeången lekplats	Marieholm	Närlekplats
Värlinge Backe lekplats	Stehag	Närlekplats
Tors lekplats	Stehag	Områdeslekplats (ny)
Badhusparken lekplats	Eslöv	Områdeslekplats*
Sallerup lekplats	Eslöv	Områdeslekplats (ny)
Sundelius Park lekplats	Marieholm	Områdeslekplats (förändrad kategorisering)

Mindre behov, görs om efter 2040

Lekplats	Ort	Önskvärd kategorisering
Trollsjön lekplats	Eslöv	Utflyktslekplats
Hemmansvägen lekplats	Eslöv	Närlekplats
Hällan lekplats	Eslöv	Närlekplats
Stallhagen lekplats	Eslöv	Närlekplats
Hästhoven lekplats	Eslöv	Närlekplats
Rönneberga lekplats	Eslöv	Områdeslekplats
Bäckdala lekplats	Eslöv	Närlekplats
Gåsen lekplats	Eslöv	Närlekplats (ny)
Billinge lekplats	Billinge	Närlekplats
Hurva lekplats	Hurva	Närlekplats
Rälsvägen lekplats	Löberöd	Närlekplats
Stockamöllan lekplats	Stockamöllan	Närlekplats
Väggarp lekplats	Väggarp	Närlekplats
Örtofta lekplats	Örtofta	Närlekplats

Uppföljning

Lekplatsplanen bör revideras var femte år. Då bör kartor och information om lekplatserna uppdateras utifrån befolkningsunderlag och de förändringar av lekplatser som har skett. De 30 frågor som har varit till hjälp vid framtagandet av lekplatsplanen ska användas som stöd vid projektering av nya och befintliga lekplatser. En utvärdering ska göras av frågorna vid revidering av planen. Erfarenheter från de dialoger som har förts ska också ingå i kompletteringarna av planen, liksom andra erfarenheter som har tillkommit. Kontinuerligt bör lekplatsplanens innehåll kommuniceras till allmänheten.

Sammanfattande och avslutande ord

I arbetet med lekplatser ska barns bästa beaktas och det värdefulla i leken lyftas. Lekplatser ska vara lätta att ta sig till i vardagen och uppmuntra till olika slags lek, mycket genom att skapa goda landskapsvärden. Satsningar på lekplatser kan vara ett sätt att vända den negativa trenden av att barn är fysiskt inaktiva och att deras rörelsefrihet har minskat. Idag finns det flera bra exempel på lekplatser i Eslövs kommun och nästan alla lekplatser ligger strategiskt placerade i en parkmiljö. Sådant som generellt behöver bli bättre är tillgängligheten och att ta igen eftersatt underhåll av parkmöbler. Vissa lekplatser är i stort behov av större förändringar och på andra håll saknas lekplatser helt, vilket föreslås åtgärdas inom en snar framtid. Genom att arbeta mot de sex mål som framhålls i lekplatsplanen kommer lekplatsstatusen i kommunen att höjas. Efter att ha arbetat strategiskt i enlighet med lekplatsplanen kan Eslövs kommun tillhandahålla en bättre uppväxtmiljö för medborgarna.

Referenser

- Aspersand, M. (2019). *Välkomnande stadsrum för unga. En undersökning av ungas preferenser och hur landskapsarkitekter har arbetat vid Lina Sandells park och Tjärna Ångar aktivitetstorg*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet.
- Bodelius, S. & Kylin M. (2014). *Movium fakta nr 5. Plats för lek i översiktlig planering*.
- Boverket (2007). *Bostadsnära natur. Inspiration & vägledning*. Karlskrona: Boverket.
- Boverket (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Karlskrona: Boverket.
- Boverket (2018). *Regler för lekplatser och lekredskap*. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/byggande/sakerhet/barnsakerhet-och-personsakerhet/lekplatser-och-lekredskap/> [2020-06-23]
- Boverket (2019). *Lekotoper – Lekvärde i naturlika gröna leklandskap*. https://www.boverket.se/contentassets/2afc1cf8d2414134917073115f8cb171/lekotop_hls_pres_191205.pdf [2020-06-23]
- Folkhälsomyndigheten (2018). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18*. Folkhälsomyndigheten. (Grundrapport)
- Jansson, M. & Andersson, C. (2018). *Movium fakta nr 3. Lekplatsers kvalitet – verktyg för värdering och utveckling*.
- Larsson, A. & Jalakas, A. (2008). *Jämställdhet nästa! Samhällsplanering ur ett genusperspektiv*. 1. Uppl. Stockholm: SNS förlag.
- Mårtensson, F. (2012). Hälsofrämjande äventyr med naturen som distraktion. *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 3.
- Ottosson, D., Jungmark, L., Åkerman, A., Sjögren Duthy, J. & Vieweg, M (2019). *Lek! Design för lek i staden*.
- Pysander, E.-L.S. (2018). Digitala och fysiska lekmiljöer utomhus [Video]. <https://www.kth.se/aktuellt/kth-samtal/arkiv> [2020-10-08]
- Regeringens proposition 2017/18:249. *God och jämlik hälsa – en utvecklad hälsopolitik*.
- Uppsala kommun (2019). *Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun*.
- Van Hecke, L., Ghekiere, A., Veitch, J., Van Dyck, D., Van Cauwenberg, J., Clarys, P. & Deforche, B. (2018). Public open space characteristics influencing adolescents' use and physical activity: A systematic literature review of qualitative and quantitative studies. *Health & Place*, vol. 51, ss. 158–173. doi: 10.1016/j.healthplace.2018.03.008
- WHO (2010). *Global recommendations on physical activity for health*. Geneva: World health organization.
- Åkerblom, P., Åkerlund, U. & Normann Bjarsell, E. (2016). *Movium fakta nr 1, Bygga stad för barn och unga – vägledning, inspiration och allmänna råd*.

**ESLÖVS
KOMMUN**